

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

" 07 " 09 2000р.

№ 439.

Про затвердження Рекомендацій
щодо порядку використання
державної символіки в навчальних
закладах України

На виконання Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту" та рішення колегії Міносвіти і науки від 17.08.200 р. з метою прищеплення учням поваги до державних символів України, виховання почуття громадянства, формування громадської компетентності особистості в сучасному суспільстві, національної свідомості та патріотизму

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Рекомендації щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України (додаються).
2. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам навчальних закладів забезпечити дотримання Рекомендацій в навчально-виховному процесі у загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах.
3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника міністра Огнев'юка В.О.

Міністр

В.Г.Кремень

**Рекомендації щодо порядку використання державної символіки в
навчальних закладах України
(Затвердженні наказом Міністерства освіти і науки України
№439 від 07.09.2000 року)**

Виховання любові і пошани до державної символіки, ритуалів суверенної України посідає одне з чільних місць у системі громадянського, зокрема патріотичного, виховання учнів. Державна символіка покликана формувати громадянську гідність, патріотичні почуття і впевненість молоді у майбутньому своєї держави. У навчальних закладах переважної більшості демократичних країн світу повагу до державних символів введено у ранг пріоритетних елементів громадянського виховання. Визначення та опис державних символів України подано у ст. 20 Конституції України (254к/96-ВР).

(**Стаття 20.** Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Державний Гімн України - національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюється законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Столицею України є місто Київ.)

Національні символи - це свідчення високого духу народу, його історичних прагнень, унікальності, своєрідний генетичний код нації. Вони покликані послужити надійною основою формування громадянських рис особистості, її патріотизму, національної свідомості, активної життєвої позиції.

Метою використання державних символів у навчально-виховному процесі є формування почуття свідомого громадянина України, здатного захищати її незалежність, готового взяти на себе відповідальність за добробут і безпеку своєї родини, народу. У навчальних закладах необхідно проводити роз'яснення ідейної суті державних символів і правил їх використання, ритуалів, традицій, виховувати почуття поваги до них, формувати стійкі навички свідомого дотримання пошани та правил поведінки щодо державних символів в повсякденному житті, під час урочистих і офіційних заходів.

Державна символіка встановлюється у загальнодоступному, естетично оформленому місці.

Прапор - одна з офіційних емблем держави, яка символізує її суверенітет. Державний Прапор України являє собою синьо-жовте прямокутне полотнище з двох рівних за шириною, горизонтально розташованих смуг: верхньої синього кольору, нижньої - жовтого кольору, із співвідношенням ширини Прапора до його довжини 2:3.

Обабіч Прапора розміщується малий Державний Герб України та текст Державного Гімну України. У куточку державної символіки доцільно розмістити також текст статті 20 Конституції України (254к/96-ВР).

Державна символіка в обов'язковому порядку застосовується при проведенні урочистих заходів (свято першого дзвоника, врученні атестатів, свідоцтв, дипломів тощо), державних і національних свят, при виконанні відповідних розпоряджень органів влади.

У всьому світі склалися певні правила використання Державного Прапора:

1. Державний Прапор ні перед ким не опускається вниз. Не можна ним салютувати. Не можна схиляти його перед будь-якою особою чи предметом.

2. Державний Прапор при вивішуванні серед інших прапорів має займати перше, найпочесніше місце. Він вивішується або вище за всі інші, або у фронті інших прапорів займає правий геральдичний бік.

3. На зібраннях у приміщенні Державний Прапор розміщується на естакаді (подіумі) з правого боку від промовця; якщо Прапор виставляється з боку аудиторії, то займає правий бік фронтом до естради.

4. В процесіях Державний Прапор треба нести попереду всіх інших прапорів або вправо від них.

5. Не можна виставляти ушкодженого Прапора.

6. При вивішуванні Державний Прапор не повинен торкатися землі, підлоги.

7. На Державному Прапорі не можна розмішувати предмети, емблеми, прикраси тощо.

8. Державний Прапор ніколи і ніде не можна використовувати як прикрасу чи декорацію. З цією метою можна використовувати барви Державного Прапора, і то лише у випадку державних чи національних свят, при державних урочистостях тощо.

9. Зображення Державного Прапора не можна використовувати на рекламах, оголошеннях, заставках.

10. Державний Прапор (стяг), спущений на пів древка (пів-щогли), означає жалобу.

Церемоніал внесення Державного Прапора України з місця його постійного зберігання здійснюється групою прапорonosців. Прапорonosці проходять інструктаж щодо правил поведінки під час церемоніалу. Бажано, щоб члени групи прапорonosців були одягнені у відповідну форму. В навчальному закладі може бути кілька груп прапорonosців. Внесення і винос Державного Прапора повинні відбуватися за певними правилами. Якщо Державний Прапор вносять на древку, його несе прапорonosець в супроводі двох асистентів. В разі внесення полотнища, його несуть чотири прапорonosці широкою стороною перед, тримаючи за кути так, щоб верхня частина (синє полотнище) була злегка піднята. Чіткість, злагодженість, краса цієї церемонії мають глибокий емоційний вплив на виховання учнівської та студентської молоді як громадян своєї держави. Внесення і винос Державного Прапора відбувається під звуки маршу.

На території навчального закладу може бути обладнаний спеціальний майданчик, на якому встановлюється щогла, визначається місце шикування. Майданчик, на якому розміщена щогла, має бути завжди акуратно прибраний і впорядкований. Для підняття Державного Прапора призначається група прапорonosців. Державний Прапор піднімається на щоглі в супроводі Державного Гімну України. При цьому всі присутні стоять струнко з рівняння на Прапор.

У дні жалоби Державний Прапор України зі скорботною стрічкою чорного кольору приспускається (нахиляється).

19 лютого 1992 року Верховна Рада України Постановою "Про Державний Герб України" (2137-12) затвердила тризуб як малий Державний Герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України. Тризуб - Державний Герб - офіційна емблема держави, зображувана на грошових знаках, печатках, деяких офіційних документах, на офіційній вивісці навчального закладу.

(ЗАКОН УКРАЇНИ від 6 березня 2003 року N 602-IV

Про Державний Гімн України

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

"Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду".)

Звертаємо увагу керівників установ і закладів освіти на необхідність спрямування виховної роботи на формування поваги та любові до своєї Батьківщини, шани до державної символіки країни.

Планом роботи навчального закладу доцільно передбачити спільну роботу бібліотекаря, педагогічних працівників, учнівського самоврядування щодо виховання в учнів шанобливого ставлення до державної символіки України.

Учні знайомляться з державною та національною символікою у процесі вивчення рідної мови та літератури, навчальних курсів з історії України, основ правознавства та в процесі багатогранної позакласної і позашкільної виховної роботи.

У системі позакласної виховної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів необхідно передбачити заходи з використанням державної символіки, розкриттям їх змісту, ритуалів. Для учнів різних вікових категорій доцільно проводити виховні години, бесіди, вікторини, диспути, учнівські науково-теоретичні та читацькі конференції з тематики про історію виникнення, сучасне тлумачення державної та національної символіки.

З учнями молодших класів провести цикл бесід:

«Конституція України», «Наша Вітчизна-суверенна Україна», «Наш синьо-жовтий Державний Прапор», «Що символізує наш Державний Герб», «Наш Державний Гімн України».

Учні середнього шкільного віку доцільно запропонувати теми: «Конституція України - наш Основний Закон», «Українська держава - її історія і сучасність», «Наш рідний край у геральдиці, прапорах і символіці», «Від Гетьмана до Президента України», «Історія української державності» та ін.

Для старшокласників варто практикувати написання творів з цієї тематики, захист рефератів, конференції.

Міністерство освіти і науки України вважає, що виконання цих рекомендацій сприятиме вихованню громадянина -патріота, активного учасника

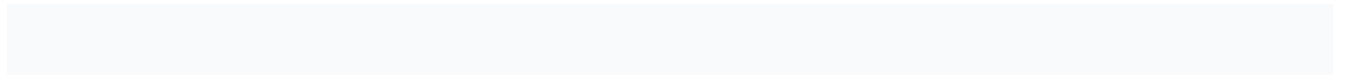
розбудови незалежної держави України, формуванню його національної свідомості.

Рекомендується навчальним закладам щорічно організовувати заходи щодо відзначення Дня Конституції України, передбачивши:

- покладання квітів до пам'ятників та пам'ятних знаків видатним діячам українського державотворення;

- організацію тематичних наукових конференцій та круглих столів, інших науково-просвітницьких заходів, спрямованих на виховання поваги до Конституції України, формування правової культури отримання знань про конституційні права, свободи та обов'язки, історію вітчизняного конституційного права;

- організацію культурно-мистецьких заходів, присвячених Дню Конституції України.

Короткі відомості про державну символіку

Державний прапор - одна з офіційних емблем держави, яка символізує її суверенітет і яку затверджено Постановою Верховної Ради України від 28 січня 1992 року №2067 - XII.

У серпні 2004 року президент Леонід Кучма підписав указ №987/2004 «Про День Державного Прапора України». Цим Указом на «на вшанування багатовікової історії українського державотворення, державної символіки незалежної України та з метою виховання поваги громадян до державних символів України» встановлено в Україні свято – День Державного Прапора України, який щорічно відзначається 23 серпня.

Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольору, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.

Значення синього та жовтого кольорів на прапорі можна трактувати як поєднання чистого, мирного безхмарного неба, що простягнулося над жовтим кольором хлібного лану - символу мирної праці і достатку, це поєднання символів життя Золотого Сонця у Синьому Космосі.

Нині Державний Прапор постійно майорить на будинках Президії Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, його представництв в областях і районах, Кабінету Міністрів України, місцевих Рад народних депутатів, у святкові дні - на будинках міністерств і відомств, інших державних і громадських організацій, установ та закладів.

Синьо-жовтий Державний Прапор України піднімається під час офіційних церемоній, при відкритті міжнародних конференцій, врученні міжнародних спортивних призів Державний Прапор України піднімається на щоглі в супроводі Державного Гімну України. Він символ міцності й незалежності держави Україна, покликаний пробуджувати в її громадян національну гордість і патріотичні почуття.

Склалися певні традиції та правила щодо використання державного прапора, на основні з яких ми звертаємо увагу:

- Державний Прапор України при вивішуванні серед інших прапорів має займати перше, найпочесніше місце. Він вивішується або вище за всі інші, або у фронті інших прапорів займає правий геральдичний бік;
- на зібраннях, у приміщеннях Державний Прапор України розташовується на естакаді (подіумі) з правого боку від промовця; коли ж прапор виставляється з боку аудиторії, то займає правий геральдичний бік;
- у процесіях Державний Прапор України треба нести попереду інших прапорів або праворуч від них, держак тримати завжди вертикально;
- Державний Прапор України ні перед ким не опускається вниз. Не можна ним салютувати. Не можна схилияти його перед якоюсь особою чи предметом;
- при вивішуванні Державний Прапор України не повинен торкатися землі, підлоги. Не можна вивішувати прапор у перевернутому вигляді верхом униз. Не можна виставляти брудного або ушкодженого прапора;

- Державний Прапор України не можна вживати як прикрасу чи декорацію. З цією метою використовувати барви державного прапора лише у випадку державних чи національних свят, при державних урочистостях тощо;
- на Державному Прапорі України не можна розміщувати предмети, емблеми, прикраси, малювати чи чіпляти літери, монограми, цифри, герби, не прийнято оздоблювати його бахромою та китицями. Не можна вивішувати ніяких реклам та оголошень на державному чи щоглі державного прапора або під ним;
- прапор, стяг, спущені напівстежка (півщогли), символічно означають жалобу

Державний герб - офіційна емблема держави, зображена на прапорах, грошових знаках, печатках, деяких офіційних документах тощо.

Герб держави України - тризуб - символізує мир і творчу працю, спорідненість поколінь; він є продовженням глибинних історичних геральдичних традицій українського народу.

Українська національна й державна символіка має давню і складну історію.

Найдавніші археологічні знахідки тризуба на українських землях походять з першого століття нашої ери. Він міг бути символом тогочасного племені чи перстом родової влади.

Впродовж століть у тризубі органічно поєднувались язичницькі й християнські символи, він уособлював не лише знак князівської адміністрації, а й почав нести державне, національне, релігійне та ідеологічне навантаження.

Найперші спогади про тризуб на території України датовані першим століттям нашої ери у Боспорському царстві, що знаходилося на Керченському півострові. Трохи пізніше, у VI-VIII століттях цей знак можна зустріти серед археологічних знахідок на Полтавщині, Київщині.

Зображення тризуба, яке дуже мало відрізняється від офіційно прийнятого герба Української Народної Республіки (1918 р.), відноситься до X-XI століть, часів князювання у Києві Володимира Великого (980-1015 р.р.), зображення було успадковане ним від предків.

Знак у формі тризуба був на срібних монетах князя Володимира, його синів Святослава і Ярослава Мудрого. Він є у гербі Анни Ярославівни -королеви Франції. Аналогічне клеймо має і цегла, яка знайдена на розкопках Десятинної церкви у Києві.

Тризуб зустрічається і на трапецієподібних підставках, виявлених під час археологічних розкопок у Новгороді, причому зображення на одній з них у всіх деталях збігається з зображенням срібних монет Володимира. Крім того, підвіски зі знаком тризуба й ускладненим малюнком знайдено (по одній): у Києві, Белгороді, Рюриковому городищі, у Новгороді.

Проте однієї думки щодо значення тризуба вчені не мають. Імовірно, він був знаком князівської влади Рюриковичів. Існує думка про скандинавське походження знаку, а підвіски з тризубом могли бути знаками князівської адміністрації, за типом татарських пайдзе. Деякі вчені припускають, що вони були печатками дипломатичних і зовнішньоторговельних представників Київської Русі у відносинах з Візантією та іншими державами.

Гербові відзнаки знаходили також на печатках галицьких бояр. Символіку із зображенням тризуба в 20-х-40-х роках XX століття використовували різні політичні угруповання Західної України.

Враховуючи давні геральдичні історичні традиції українського народу, глибинний зміст, який вкладався в символ тризуба, його шанування в Україні протягом багатьох століть, Верховна Рада України як найвищий законодавчий орган держави своєю Постановою від 19 лютого 1992 року "Про Державний герб України" затвердила тризуб як малий Державний Герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України. Тризуб офіційно став емблемою нашої держави.

Гімн *"Ще не вмерла Україна"* затверджено Законом України від 6 березня 2003 року Про Державний Гімн України, Стаття 1.

Державному гімну належить значна роль у громадсько-політичному житті як засобу масової агітації, як сили, що мобілізує, організує, підносить національний дух. Текст Гімну "Ще не вмерла Україна" написав визначний вчений, поет і громадський діяч Павло Чубинський (1839-1884 рр.), музику - видатний західноукраїнський композитор і диригент Михайло Вербицький (1815-1870 рр.). Згідно Закону необхідно виконувати гімн зі словами першого куплету та приспіву в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Гімн "Ще не вмерла Україна" поряд з Гербом держави - тризубом і синьо-жовтим прапором - є офіційними символами держави. За своїм змістом він є відображенням ідей боротьби за національну незалежність і спрямований на виховання у студентів патріотизму, поваги до своєї Вітчизни, її героїчної історії, готовності до самопожертви в ім'я України.

Наказ МОН №601 від 20.07.2004р. "Про затвердження Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів"

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

20.07.2004 N601

Про затвердження Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів

6. Оформлення навчальних кабінетів

6.1. На входних дверях кабінету повинен бути відповідний напис на табличці з назвою кабінету: "Кабінет фізики", "Кабінет хімії", "Кабінет інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій навчання" тощо.

Крім того, на входних дверях класної кімнати може бути цифрове позначення та літера класу, за якою закріплений даний клас початкової школи, наприклад "1-А клас".

6.2. Для оформлення кабінетів передбачено створення навчально-методичних експозицій змінного та постійного характеру.

6.3. До постійних експозицій відповідно до спеціалізації кабінету належать:

- державна символіка;
- інструкція з безпеки праці та пожежної безпеки, правила роботи в кабінеті;
- портрети видатних учених, письменників, композиторів;
- таблиці сталих величин, основних формул;
- еволюція органічного світу та його класифікація;
- таблиця періодичної системи елементів Д.І.Менделєєва, електрохімічний ряд напруг металів, розчинність солей, основ і кислот;
- системи вимірювання фізичних одиниць;
- політична карта світу, політико-адміністративна карта України, фізична карта України тощо.